

Slovenski dom

Štev. 121.

V Ljubljani, ponedeljek 30. maja 1938.

Leto III

Evharistični kongres je zaključen

Papežev odposlanec je sinoči imel poslovljni govor

Danes se začno slovesnosti 1000 letnice kronanja Sv. Stefana

2. evharističnega kongresa v Budimpešti: Polnočnica moških v noči od petka na soboto na Trgu junakov, katere se je udeležilo 300.000 mož in fantov. Na desni: kardinal Pacelli prihaja k evharističnemu oltarju za slovesno službo božjo včeraj dopoldne, ko je po radiu govoril udeležencem kongresa sv. oče papež Pij XI.

Ves teden so trajale evharistične slavnosti v Budimpešti, prestolnici ogrske države. Ogrska država je z največjimi častmi sprejela zastopnika sv. očeta, cerkvene kneze, odlične katoliške voditelje z vseh delov sveta in neštivilne množice romarjev, ki so prišle na svetovno češčenje sv. Rešnjega Telesa. Veličastni obredi so se razvijali po Budimpešti. Med najlepše spada večerna procesija z Najsvetejšim po Donavi, ko je ožarjen od žarometov kardinal Pacelli z ladje dajal blagoslov stotisočim vernikom, ki so klečali na obeh obrežjih Donave. Veličastno je bilo tudi obhajilo 130 tisoč otrok, ki so potem vsi bili gostje budimpeštanskega župana. V srce segajoč je bil pogled na 170.000 mož, ki so v luči bakelj korakali po mestu k polnočni službi božji, ki jo je daroval kardinal Goma e Thomas, cerkveni predstojnik mučeniške Španije in pri kateri so vsi možje prejeli obhajilo in ga darovali za mir med narodi.

Vmes pa so bila veličastna zborovanja, kjer so kot govorniki nastopali možje slavni imen in poveljevalci krščanstva. Izredno globok vtis je napravila udeležba vernikov iz Češkoslovaške. Čeprav je ta bratska država v hudih preizkušnjah, je poslala na kongres sv. Rešnjega Telesa v Budimpešto 12.000 vernikov pod vodstvom 15 škofov in nadškofov, ki jih je vodil praški nadškof kardinal dr. Kasper. Izmed tujih narodov so Češkoslovaki poslali na kongres najbolj mogočno udeležbo. Tudi Slovenci so se poklonili v lepem številu. Poleg njih je bilo tudi mnogo Hrvatov, tako da se je Jugoslavija častno odrezala. Danes se bodo slovesnosti zaključile z veliko procesijo in z zaključnim govorom papeževga odposlanca kardinala Pacelli, katerega podoben lik je ves čas kongresa kraljeval nad praznikom sv. Rešnjega Telesa na Donavi, ki se je včeraj končal z veličastno procesijo po Budimpešti in z zahvalnim govorom papeževga zastopnika. Kardinal Pacelli zaradi dežja ni mogel govoriti popoldne, pač pa je govoril zvečer ob 10 iz hotela »National«, in eiser o nalogah, ki čakajo kristjane v sodobnem času. Govoril je v nemščini. Vso noč so odhajali posebni vlaki z romarji z budimpeštanskih kolodvorov.

Danes so se začele madžarske nacionalne slovesnosti 1000 letnice kronanja kralja sv. Stefana in bodo trajale zopet teden dni.

Sv. oče blagoslavlja kongres po radiu

Castell Gandolfo, 29. maja. AA. Havas: Sveti oče Pij XI. je izrekel danes dopoldne po radiu poslanico budimpeštanskemu evharističnemu kongresu. Sv. oče je med drugim dejal, da je srečen,

ko more biti zaradi izuma radia v neposrednem stiku z verniki, ki so zbrani na evharističnem kongresu v Budimpešti. Zatem je podelil vsem udeležencem budimpeštanskega kongresa blagoslov, na kar je dejal: Prosim Vsemogočnega, da bi skoraj doživeli boljše čase kakor so današnji, da bi se razgnali oblaki, ki nam neprestano napovedujejo težke viharje. Vsemogočni naj z lučjo nebeske resnice prežene iz človeških src mrak in zablode.

Izjava kardinala Pacelli

Budimpešta, 30. maja. AA. Havas: Papežev legat kardinal Pacelli je podal posebnemu dopisniku agencije Havas izjavo, v kateri je na kratko

Sporazum med Italijo in Francijo glede umika prostovoljcev iz Španije

Velik poraz sovjetske diplomacije

London, 30. maja. Sklep odbora za nevtralizacijo v španski državljanski vojni, naj se odstrani iz Španije vsi inozemski prostovoljci na eni in na drugi strani, je bil v vseh diplomatskih krogih sprejet kot znamenje, da se je teški mednarodni položaj zelo izboljšal, ker se je pri tem pokazala popolna vzajemnost med Francijo, Anglijo in Italijo. Dejstvo, da je Italija privolila v odpoklic prostovoljcev in da je francoska vlada sprejela italijansko zahtevo, da se pirenjska meja zapre in da se uvede kontrola nad dovozom vojnega materiala tudi po morju, pomeni obenem odstranitev glavne ovire, ki je doslej zapirala pot prijateljskemu sporazumu med Francijo in Italijo glede evropske in afriške politike. Splošno se pričakuje, da bosta g. Blondel in grof Ciano zopet začela uradne razgovore o tem sporazumu, od katerega je zelo odvisen mir v Evropi in v svetu sploh.

Italija je odpoklic prostovoljcev sprejela brez vsakega ugovora zato, ker je prepričana, da bo general Franco z lahkoto premagal rdeči režim, ki se drži samo s pomočjo orožja, častnikov in komunističnih brigad, ki jih pošilja oziroma organizira na račun rdečega zaklada v Valenciji sovjetska Rusija, dočim Franco na pomoč italijanske legije, ki se bori v nacionalni Španiji, ni bistveno navezan. Francija pa je s tem, da je sprejela zahtevo, ki bo onemogočila preskrbo rdeče Španije z orožjem iz inozemstva, doprinesla veliko žrtve na oltar mira.

orisal pomen evharističnega kongresa v Budimpešti. Med drugim je kardinal Pacelli izjavil tole:

Ko izpolnjujem želje sv. očeta papeža, tako na kongresu v Buenos Airesu in še poprej ob romanju v francosko sveto mesto Lourdes in sedaj v Budimpešti, moram priznati, da mi manjka besedi, da bi lahko izrazil svoja čustva. Teh svetosti so se udeležili zastopniki iz vseh delov sveta, da bi skromno, vendar odločno pokazali svojo krščansko vero. Posebno vas pa prosim kot zastopnika Francije, da sporočite v Francijo moje najprišrenejše želje za uspeh in srečo francoskih vernikov, da jim sporočite, da jim pošiljam apostolski blagoslov pod zaščito sv. Stefana Madžarskega, ki je dobil to kromo od papeža, ki je bil rojen v Auvergne, v mili Franciji. Sporočite jim, da se more pravi mir med narodi širiti samo po Kristusovem usmiljenju, ki je neizmerno.

Dasi v Parizu predvidevajo sedaj neizogibno zmago generala Franca, vladni krogi niso več v tolikih skrbih, kakor so bili doslej, ker so prepričani, da nacionalna Španija ne bo več zavzemala sovražnega stališča do Francije, ki se bo glede španske politike z Italijo lahko sporazumela v obojestranski prid.

Hudo ogorčenje pa je sklep londonskega odbora zbudil v francoski komunistični stranki, ki je sklicala sestanek za soboto, 28. maja v tej zadevi. Znano je, da je zastopnik sovjetske Rusije v londonskem odboru glasoval zoper sklep, ki so ga soglasno sprejele Anglija, Francija in Italija. Komunisti hočejo sedaj nahujskati delavstvo, da bi preprečilo namero oziroma sklep francoske vlade, da se pirenjska meja zapre in da se na morju izvaja stroga kontrola proti pošiljčam orožja iz inozemstva. Razume se, da to propagando vodi sovjetska vlada v Moskvi, za katero pomeni sklep londonskega odbora enega najhujših porazov njene zunanje politike, ki gre za tem, da se prepreči sporazum med Italijo in Francijo in iz zveze svetovna vojna, ki po nazoru moskovske vlade mora izbruhniti, pa najsi bo zaradi Španije ali zaradi Češkoslovaške.

Najbolj optimistični krogi v Londonu upajo tudi, da bo zopetno zbližanje med Italijo in Francijo pomagalo k mirni rešitvi češko-nemškega spora. Na vsak način je Italija v tem vprašanju sedaj popolnoma stopila iz svoje rezerve, tako da je Francija, ki je v londonskem odboru gladko sprejela zahtevo po zaprtju pirenjske meje, že dobro vedela, da se bo Italija, če bi zaradi češko-nemškega spora zares prišlo do splošnega evropskega spora, brez pridržka in odloga po-

Vesti 30. maja

Na italijanske lopove in drugo orožje bodo vrezovali odslej imena častnikov in vojakov, ki so ali ki bodo padli na bojiščih.

Sama sta se ubila politični komisar za sovjetsko brodovje na Baltickem morju Kalininov in njegov namestnik Pantjukov, ki sta dobila povabilo, naj prideta na zaslišanje pred vojno sodišče. Ne vedo še, če je samomor bil prostovoljen ali ne.

Švedska naj stopi iz Zveze narodov, ker jo članstvo v tej organizaciji lahko zaplete v kako nepotrebno vojno. Tako se glasi spomenica, ki jo je švedska narodna zveza poslala kralju Gustavu, in katero je podpisalo 29.718 javnih delavcev.

Španski nacionalistični major Trucoso, znan po tem, da je lani poskusil iz francoske vojne luke Bresta odpeljati špansko rdečo podmornico, je padel v boju pod Pireneji.

Nemški narodni glasbeni teden se je začel včeraj v Düsseldorfu. Propagandno ministrstvo je za vsako leto razpisalo 20.000 mark nagrade za najboljšo skladbo, ki jo bodo na tem tednu izvajali.

Madžarska policija je pustila izpod nadzorstva voditelja madžarskih fašistov majorja Szalasija.

Poljski zunanji minister Beck se je vrnil iz Stokholma. Začetkom junija bo Beck obiskal Tallin.

Javno mnenje v Varšavi je pod silnim vtisom vesti, da je bil v žrtvi atentata v Rotterdamu odkrit znani ukrajinski polkovnik Konvalenko, ki je bil vodja ukrajinskih teroristov in je že nad 20 let iz tujine vodil vse teroristično delovanje v vzhodni Poljski.

Redno letalsko zvezo med Berlinom in Bukarešto bodo začeli jutri. Promet na njej bo oskrbovala nemška Lufthansa.

Na skupno kazen 54 mesecev zapora so bili obsojeni štirje argentinski skrajni nacionalisti, ki so poskušali zažgati v Buenos Airesu tiskarno nekega nemškega levičarskega dnevnika.

Nemški gospodarski krogi pripisujejo veliko važnost posebnim sporazumom, ki jih vsebuje nemško-italijanska dopolnilna trgovska pogodba.

Promet v poljskem pristanišču Gdinji je prve tri mesece letos narasel za 30% v primeri z istim časom lani.

Redni letni občni Švedsko-jugoslovanskega društva je bil v kopališču Salzebadenu blizu Stokholma. Na njem je naš poslanik dr. Stražnički predaval o današnji Jugoslaviji.

Češkoslovaška se bo udeležila mednarodne razstave v Newyoriku in je praška vlada že odobrila za to potreben denar.

Nemške oblasti so zaplenile tri milijone dopisnic, ki jih je izdal neki hitlerjevski list in na njih švico prikliučil veliki Nemčiji.

Perzijski prestolonaslednik se je včeraj uradno zaročil s sestro egiptovskega kralja Faruka.

Smrtno se je ponesrečil pri preskušanju novega letala nemški kapitan Falke, ki je do zdaj brez nezgode preletel poldrug milijon kilometrov.

Kolera se je začela širiti v Sanghaju in je nevarnost, da se bolezen prevrže v epidemijo, zelo velika zaradi ogromnega števila beguncev, med katerimi ni mogoče urediti prave zdravstvene službe.

Irsko potrebuje močno stalno vlado, ki bo po sporazumu z Anglijo Irsko prenovila. Zato mora imeti veliko večino glasov. Tako utemeljuje predsednik irske vlade de Valera.

Nemiri se širijo po sladkornih nasadih na angleškem otoku Jamaici. Angleške oblasti z veliko težavo vzdržujejo red.

Razstavo češkega baroka so v soboto odprli v Pragi. Razstava bo največja kulturni manifestacija letošnjega leta v CSR.

Italijanskega kralja in cesarja Viktorja Emanuela je iz Tripolisa odpeljal v Benghazi maršal Balbo na letalu, ki ga je sam vodil. Kralj bo pregledal tamonjeve italijanske čete.

Francoski zunanji minister Bonnet je v soboto sprejel romunskega poslanika Cesiana in se z njim razgovarjal o srednjeevropskih vprašanjih.

Poljski zunanji minister Beck je pred odhodom iz Stokholma izjavil, da je pri razgovorih s švedskim zunanjim ministrom prišlo do sporazuma v marsikaterih važnih vprašanjih.

Veliko letalsko tovarno blizu Birminghama bo zgradil na svoje stroške in jo podaril državi angleški bogataš lord Nuffield, od katerem je svetovno časopisje zadnje čase veliko pisalo.

Kje je Schuschnigg

Dunaj, 30. maja. AA. Havas: Ze 24 ur ni več straže pred poslopjem, kjer je bival Schuschnigg. Najbrž ga ni več v tej hiši. Kje je sedaj Schuschnigg, ni znano.

stavila na stran Nemčije. Iz tega optimisti sklepa, da se bo francoska vlada g. Daladiera z vsemi silami prizadevala, da se spor zaradi snedtskih Nemcev reši mirno in da je v tem oziru ne samo pritiskala na Nemčijo, ampak da je dajala in še daje primerne nasvete tudi Pragi.

Volitve v ČSR - brez neredov

Pretep med nemškimi Henleinovci in nemškimi marksisti

Nemci imajo večino v 840 občinah

Praga, 30. maja. o. Občinske volitve v 2740 občinah, od katerih jih je 1660 na Češkem, 740 na Moravskem, 22 na Slovaškem in 54 v podkarpatski Rusiji, so potekle v polnem miru in redu. Nikjer ni bilo kakšnih pomembnih izgrediv. Tako Čehi kakor sudetski Nemci so ohranili povsod vzorno disciplino. Edino izjemo tvorijo krvavi izgredivi, ki so nastali v Tišovi pri Hrasnici, v severozapadnem kotu češkoslovaške države. Tamkaj so si stopili v lase pristaši Henleinove stranke in pristaši nemške marksistične stranke. Nastal je hud poboj, med katerim so na obeh straneh streljali z revolverji. Krajno orožništvo ni moglo ničesar opraviti z razbesnelimi Nemci, ki so med seboj obračunavali in šele, ko je prišlo na pomoč 75 orožnikov v bojni opremi in s strojnicami, se je po-

srečilo pretepače razgnati. Na bojišču so obležali trije, eden mrtev, dva pa hudo ranjena. Pri volitvah so dobili Nemci večino v 823 občinskih odborih.

Opaža se, da je razgovor, ki ga je imel češko-slovaški ministrski predsednik dr. Milan Hodža s sudetsko-nemškima narodnima poslancema Kundtom in Petersom, precej omilil splošno napetost. Iz dobro poučenih krogov se doznavajo, da sta omenjena narodna poslancata izročila češkoslovaškemu ministrskemu predsedniku pismo Konrada Henleina. Politični krogi mislijo, da vodstvo sudetsko-nemške stranke zdaj več toliko ne govori o neprestano poudarjenem pogoju za razgovore s češko-vaško vlado, pač pa, da so se začela že kompromisna pogajanja.

Kdo se je prvi vmešaval v Španijo

Francoski polkovnik obtožuje Sovjetijo

Salamanca, 30. maja. AA. Havas: Nacionalistično poveljstvo je objavilo: Na teruelski fronti so nacionalistične čete napredovale za 8 km. Čete generala Valine so vpostavile zveze s četami iz Kastilije in tako obkrožile sovražnika. Ofenziva se razvija v smeri proti morju in Ribolosu. Severno od Ebra je bil odbit sovražni napad pri Belagueri. Sovražnikove izgube so nenehno velike.

Uradno poročilo nacionalističnega vrhovnega poveljstva pravi med drugim tudi, da je sovražnik poskušal napasti nacionalistične postojanke pri Trempu. Sovražnik je bil povsod odbit in je pretrpel velike izgube. Na odseku pri Gattelloni nacionalisti naglo napredujejo.

Na teruelskem bojišču pa so zavzeli Mochuelos Lomas in prelaz Escardón. Sovražnik je včeraj na tem bojišču pustil 445 mrtvih. Nacionalisti so ujeli 330 sovražnikov.

Salamanca, 30. maja. AA. Havas: Vrhovno poveljstvo objavlja: Republikanske čete so bile včeraj v vseh odsekih, posebno pa v odsekih Belaguer in Falgone odločno odbite. Na castelonski fronti so nacionalistične čete zavzele Pensal in prelaz Boladard ter vas Sula. Ujele so nad 600 milicnikov. V odseku Teruel so nacionalisti napredovali za 13 km in zavzeli vas Valbo in Karko. Po dregih bojiščih je bilo vse mirno.

Reprezentativna razstava likovnih umetnikov - včeraj odprta v Mariboru

Maribor, 29. maja.

Maribor je bil danes pozorišče pomembnega kulturnega dogodka, ki je zlasti za našo narodno ogroženo severno mejo izredno važnosti. Danes dopoldne je bila odprta reprezentativna slovenska razstava likovne umetnosti, ki je nameščena v veliki Unionski dvorani ter obsega okrog 150 slik ter okoli 40 skulptur vseh živčih slovenskih slikarskih in kiparskih umetnikov. Pri otvoritvi je bil zbran danes dopoldne v razstavnici dvorani ves kulturni Maribor, iz slovenske prestolnice pa je prislo odlično odposlansko kulturnih delavcev. Tudi so bili navzoči skoraj vsi slovenski likovni umetniki. Od predstavnikov oblasti omenjamo okrajnega glavarja dr. Šiško, ki je zastopal po-povitelja razstave bana dr. Marka Natlačenca, dalje zastopnika knezoškofa dr. Tomažiča stolnega kanonika dr. Osterca, zastopnika mestnega poveljnika generala Stanovljoviča majorja Čubeliča, okrajnega poglavarja Eileta, mestnega župana dr. Juvana, zastopnika ljubljanske župana dr. Moleta, predstojnika mestne politike dr. Trstenjaka, obmejnega komisarja Krajnoviča, upravnika gledališča dr. Brenčiča, med gosti iz Ljubljane pa moramo omeniti na prvem mestu inčiatore, neumorne organizatorja razstave upravnika Narodne galerije Zornana, umetnostnega kritika dr. Rajka Ložarja, predsednika Društva likovnih umetnikov Vavpotiča.

Udeležence otvoritve je pozdravil predsednik Umetniškega kluba dr. Snuderl, za njim pa je otvoril razstavo v imenu bana dr. Natlačenca okrajni glavar dr. Janko Šiško. Nato se je še predsed-

nik Društva likovnih umetnikov Vavpotič zahvalil v imenu sodelujočih umetnikov mariborskemu Umetniškemu klubu za iniciativo.

Razstava je bila s tem odprta ter je že danes vzbudila pri Mariborčanih izredno zanimanje. Lahko rečemo, da je ta razstava zgodovinskega pomena za slovensko likovno umetnost, saj je to šele drugi primer, da so združeni res vsi slovenski slikarji in kiparji brez razlike struj in smeri v skupni slovenski duhovni zavesti — da se naša slovenska severna meja učvrsti in čim bolj utrdi spričo vse bolj grozečih temnih senc, ki padajo na naša obzorja. Slovenski genij manifestira s to razstavo v severni metropoli naše domovine slovenski značaj te naše zemlje in ljudi. Danes, ko nam hočejo z vsemi sredstvi omajati vero, da smo polnovredni narod, ko nam čez mejo vsiljujejo malodušnost in strah za bodočnost, nam dokazuje ta razstava, da smo narod z vsemi zmoglostmi in silami, ki jih imajo drugi, pa imamo pred njimi v sebi še veliko spoznanje demokracije, vere v skupno jugoslovansko domovino in vero, da držijo Bog našo usodo v svojih pravih rokah. Slovenska umetnost manifestira s to razstavo 20 letno svobodo severnega dela naše slovenske domovine, ki se je osvobodil popolnoma sam, brez tuje pomoči. Pokaže nam tudi, da ta naša severna pokrajina ni rodila tujcem nobenega pomembnega človeka na našem ozemlju, da je rodila v znanosti in umetnosti samo slovenske vrhove. Skozi to razstavo bi moral vse slovenski narod, gotovo pa vse naše severno prebivalstvo in predvsem naša mladina, da dobi zopet vero sam v sebe, v silo in moč svojega slovenskega naroda.

Občni zbor Slovenske straže v Ljubljani

V nedeljo, dne 29. t. m. se je zbral v Posvetovalnici KTD na prvi redni občni zbor tabor Slovenske straže.

Po polurnem prestanku je otvoril predsednik E. Bojc občni zbor, pozdravil vse navzoče zastopnike oblasti, organizacij in korporacij ter ostale udeležence in predlagal pozdravne brzojavke Nj. Ve. knezu namestniku Pavlu, predsedniku vlade dr. M. Stojadinoviču, notranjemu ministru dr. A. Korošcu, min. dr. Kreku in banu dr. M. Natlačenca. Minister dr. Krek je pis-meno pozdravil občni zbor in enako odsotni predsednik ZFO dr. Žitko. Nato je prešel na dnevni red. Overovatelja zapisnika ustanovnega obč. zbora sta opravila prvo točko, drugo je pričel predsednik s svojim daljšim poročilom (ki bo objavljeno), nato je podal tajniško poročilo g. A. Tonklič, blaginjsko g. A. Trešče, nadzorstveno pa g. katehet Premrov, ki je bilo soglasno sprejeto. Po poročilih odbornikov se je raznela živahna debata, v katero je poseglo deset govornikov. Zastopnik mariborske centrale g. Kotnik, zastopnik »Bra-

nibora« g. dr. prof. Gorjanec, zastopnik kočevske Straže g. nadz. A. Peterlin, zastopnik kluba »Koroških Slovencev« g. Uršič, nadz. g. Fr. Erjavce, akademik g. Tominec, zastopnik »Rafaelove družbe« g. p. Zakrajšek, g. Skamlič, g. Kranjc Franjo in g. Žugelj Nikola.

Pri volitvah so bili soglasno izvoljeni sledeči odborniki: Prof. Filip Terčelj, E. Bojc, A. Tonklič, F. Erjavce, A. Trešče, Josko Zmajak, en zastopnik akademikov (B. Grafenauer), zastopnica akademikar (F. Bogataj) in zastopnik tiska (M. Javornik); v nadzorstvo pa: dr. Ivo Česnik, dr. Žitko, prof. dr. Gorjanec, dr. Jože Kokalj. V razsodišču: prof. Janko Mlakar, dr. J. Likovič in dr. L. Čampa; za namestnika: dr. J. Basaj in F. Levstik iz Most. Nato so bili sprejeti z odobravanjem predlogi in sklepi, ki jih bo Slovenska straža skušala v bodoči poslovni dobi izvesti. — Članarina društva znaša redno 12 dinarjev (mesečno po en din).

Ob pol 13 dopoldne je predsednik zaključil lepo uspeši občni zbor Slovenske straže s pozivom na delo.

Skupščina gasilcev v Zagrebu

Zagreb, 30. maja.

Včeraj je bila v Zagrebu v zagrebški posvetovalnici redna letna skupščina gasilcev iz savske banovine. Od 52 žup, kolikor jih ima ta gasilska zveza, se jih je skupščina udeležilo 40. Skupščino je vodil starešina g. Žagar. Gasilsko zvezo in slovenske gasilce je zastopal podstarešina g. Snoj.

Skupščina je vzela na znanje vsa poročila in tudi nov proračun. Avtor znane Dolanskijeve razločnice Marjan Dolanski iz Vinice in starešina varožinske župe je nato pojasnil namen in pomen te svoje resolucije, ki je imela samo demonstrativni značaj, ki naj bi bila krik in opozorilo na krivice, ki se dogajajo hrvatskim gasilec. Treba je iti korak naprej! Treba je konstruktivnega dela.

Na skupščini je bila sprejeta tudi resolucija, v kateri hrvatski gasilci upoštevajo med drugim tudi tesno sodelovanje s slovenskimi gasilci glede vseh vprašanj. Dalje stoji v resoluciji zahteva, da zagrebška gasilska družina pošlje svoje delegate v Belgrad. Končno resolucija tudi pozdravlja dr. Vladka Mačka. Ta resolucija je bila sprejeta soglasno.

G. Snoj je nato odgovoril na številne pozdrave in viharne ovacije ter izrazil svoje zadovoljstvo nad tem, da se je našla enotna osnova za složno sodelovanje slovenskih in hrvatskih gasilcev. To delo bo v korist vsemu jugoslovanskemu gasilstvu in s tem tudi državi.

Končno so bili izvoljeni delegati za Gasilsko zvezo v Belgradu, in sicer Svoboda Branko iz Vavržina, Dolanski Marjan iz Vinice, dr. Stanič Pavlo iz Kutinice in Fafjan Zdenko. Izvoljeni so bili z aplaudacijami.

V rekordnem času, v dobri uri, je bilo končano to gasilsko zborovanje, ki je bilo zelo važno ne samo za hrvatsko gasilstvo, pač pa tudi za ostalo v naši državi, saj so bili na tej skupščini znova vzpostavljene normalni odnosi zagrebške Gasilske zveze z ostalimi gasilskimi zvezami v državi. Hrvatski gasilci so s tem pokazali, da hočejo konstruktivnega dela z ostalimi gasilci v državi in se tako boriti za svoje pravice.

Nesreča in požar

Ljubljana, 29. maja.

Pri trdki z železom Schneider & Verovšek zaposleni nameštene Franc Bizjak je snoči okoli 21.25 telefonično obvestil reševalno postajo, da se je primerila na cesti pri Sv. Jakobu ob Savi bušna motociklistična nesreča. Z motorjem je zadel pri trdki Meden Viktor na Celovski cesti nameštene uradnik Karel Kočevar in padel z vso silo na tla. Pri padcu je dobil hude notranje poškodbe in poškodbe na glavi. Z rešilnim avtom so ga prepeljali v bolnišnico. Poškodbe so hujšega značaja, toda ne smrtonosne.

Ljubljanska policija je prejela poročilo, da je pozno po noči začelo goriti pri posestniku Andreju Snoj na daleč na Barju v Črni vasi, že skoraj blizu Tomišlija. Ogenj je nastal v gospodarskem poslopju. Pogorelo je celo gospodarsko poslopje in več svinjakov. Tomišlijski in barjanski gasilci so požar do davi popolnoma ugasili in obvarovali posestnikovo hišo pred ognjem. Škoda, ki je cenjena na okoli 30.000 din, je krita z zavarovalnico, ki je še dvakrat višja od nje. Ljubljanska policija sedaj poizveduje, kako je požar nastal in je uvedla preiskavo.

Kardinal Pacelli prispe 1. junija v Ljubljano

Ljubljana, 29. maja.

Udeleženci velikega mednarodnega evharističnega kongresa se že iz Budimpešte vračajo skozi Slovenijo in svoje rodne kraje: v Italijo, Francijo in Španijo. Danes dopoldne je prislo v Ljubljano s kongresa več italijanskih duhovnikov in drugih romarjev, ki so si ogledovali ljubljanske cerkve, njih umetnine in zanimivosti mesta.

Kakor smo informirani, se bo delegat Nj. Sv. papeža, kardinal Pacelli vozil skozi Slovenijo v noči od 31. maja na 1. junija. Na obmejni postaji ga bo čakala posebna garnitura in bo budimpeštanski vlak razdeljen v dve skupini. Kardinal Pacelli prispe 1. junija jutraj v Ljubljano.

Velik kmetijski posvet v Ljubljani

Ljubljana, 29. maja.

V krasni dvorani Trgovskega doma je danes banska uprava priredila velik kmetijski posvet. Za 10. uro sklicana anketa je pravi kmetijski parlament, na katerega so bili poklicani odlični in umni naši poljedelci, kmetijski strokovnjaki, inženirji, gospodarstveniki, člani banskega sveta, člani Kmetijske zbornice ter zastopniki raznih drugih kmetijskih in gospodarskih korporacij in ustanov. Kmetijska anketa bo trajala do 3. junija in obsega prav obsežen, skrbno sestavljen program o vseh, kmetijsko zanimajočih in za ta stan aktualnih vprašanjih.

G. ban dr. Marko Natlačen je ob veliki udeležbi javljence otvoril anketo, najprej toplo in iskreno pozdravljajoč vse zastopnike kmetijstva in druge udeležence, nakar je v svojem govoru v glavnih obrisih oštril naloge in pomen ankete, ki ji je želel najlepših uspehov.

Glavni tajnik Kmetijske zbornice dr. Jože Lavrič je nato po ostalih pozdravih podal anketo prav obširno, na 51 s strojem pisanih straneh, poročilo pod naslovom: »Naše kmetijstvo in svetovno gospodarstvo«. Referat g. glavnega tajnika se od-

Filmi

Čarobna igra (Kino Union). Stara stvar je, da so operete in komedije, za katere preskrbi tekst Marischka in jih režira Karel Lamač, še kar znosni. Tudi pri tem pevskem filmu, kjer si je moral Marischka za znano subreto Eggerthovo izmisliti okvirno zgodbo, nam ni treba zehati od dolgega časa. Sicer je v njem — kot v vseh nemških filmih dovolj psiholoških in situacijskih ne-logičnosti, vendar ne postajamo nanje toliko pozorni kot druge kratke. Moser, Theo Lingner in Hörbiger, pa tudi Lucie Englisch rešujejo plebkejske odstavke s posrečenimi dvotipi ter z dobro komiko, ki se ji od srca nasmejemo, priklepajo nase našo pozornost. Simpatična moč je Fritz van Dongen (najbrž Holandec, vsaj po imenu sodeč). Zadovoljni pa bodo seveda vsi prijatelji kultivirane koloraturnega petja.

likuje po odlični stvarnosti in skrbni statistični sestavi. Je to pravo znanstveno-strokovno delo. Uvodoma je oštril g. referent glavna načela o narodnem gospodarstvu, poudarjajoč, da so narodna gospodarstva v posameznih državah vezana druga na drugo. Namen njegovega poročila je prikazati glavne gospodarske pogoje, ob katerih se razvija dandanes kmetijstvo, prikazati činitelje, iz katerih izvira današnji položaj kmetijstva tak, kakršen je. Zelo obširno je dr. Jože Lavrič govoril o agrarnih krizah, ki gredo vzporedno z industrijsko krizo. Zadnje razdobje agrarne krize od l. 1929, naprej kaže, da koraka polom kmetijskih enc vstric z industrijsko krizo, ravno tako pa tudi izboljšanje zadnjih let. Na vrhuncu krize je znašala v Evropi brezposelnost 25 milijonov delavcev, z družinami 100 milijonov. Nadalje je obravnaval vprašanje kmetijske proizvodnje, navajajoč prav skrbno zbran statistični material, ki nam podaja jasno sliko o stanju kmetijstva.

Referat g. glavnega tajnika so navzoči poslali z najglobljejšim zanimanjem. Za dopoldne je določen izlet udeležencev z avtobusi na Grm, kjer si bodo ogledali naprave kmetijske šole.

Špekulacija s svinčnimi rudniki

Ljubljana, 29. maja.

V rudarskih krogih vlada veliko zanimanje za spor, ki je izbruhnil med nekim rudarskim inženirjem in nekim zagrebškim zdravnikom, ki se je zanimal za neke svinčne rudnike v Sloveniji. Spor se je bil tako poostrel, da je bil zagrebški zdravnik od inženirja ovdene zaradi prevare po §-u 334 na državno tožilstvo v Ljubljani. Uvedena je bila nato proti zagrebškemu zdravniku daljša kazenska preiskava, ki pa se je končala z negativnim rezultatom, kajti državno tožilstvo je preiskavo ustavilo na temelju § 96 k. p., ker ni osnove za obtožbo zagrebškega zdravnika.

Spor pa je v narodno-gospodarskem in nacionalnem pogledu prav poučen in zanimiv. Tujec sega po naših podzemskih bogastvih in povsod špekulira, da bi si pridobil pravice do naših rud. Tam v okolici Mariborja med Brezno in Remšnikom, zatrjujejo poznavalci rudarskih razmer in geoloških prilik gora, je baje mnogo svinčne rude. Svinčni rudniki, ko bi bili enkrat popolnoma izgrajeni in odkriti, bi donesali lastnikom prav čudne dobičke.

Neki rudarski inženir se je zanimal za te kraje ter si je pri ljubljanskem rudarskem glavarstvu izposloval do 75 protosledov. Ves rudarski kompleks je ocenil interesirani inženir na vrednost 3.000.000 din. S svojo ženo je v rudosledne zadeve in izkopavanja vložil prav velik kapital, baje je že investiral do 1.000.000 dinarjev. Ker je potreboval kapital, se je seznanil in pogodil z zagrebškim zdravnikom, ki je prav prebrisan in pameten. Z njim sta napravila tako pogodbo, da sta zdravnik in žena postala lastnika 41 rudosledov, vsak do polovice.

Po rudarskih predpisih in rudarskem zakonu pa mora lastnik rudosleda vsako leto obnoviti svojo lastnino, ki se vpíše za nadaljevanje leto kot njegova lastnina v rudarske knjige. Ob vsakoletni prošnji pa mora prosilec plačati določeno pristojbino. Zagrebški zdravnik je po svojih trditvah inženirju še posejval denar v znesku okoli 520.000 din. Lansko leto je namreč inženir zamudil rok za novi vpis žene in zdravnika pri omenjenih 41 rudosledih. Rudarsko glavarstvo v Ljubljani ga je zato po potečenem roku lani obvestilo, da sta bila njegova žena in zdravnik izbrisana iz rudarske knjige kot lastnika 41 rudosledov.

In sedaj se je začela zadeva zamotavati in ostrilit inženir je nato napravil vlogo v imenu svoje žene, ki jo je podpisala, in v imenu zdravnika, ki pa je ni lastnoročno podpisal, na rudarsko glavarstvo za nov vpis obeh lastnikov. Glavarstvo je to prošnjo iz formalnih ozirov odklonilo, ker ni bil na vlogi lastnoročen podpis drugega lastnika — zdravnika. Inženir pa je bil naposled zelo iznenaden in presenečen, ko je izvedel,

18 italijanskih škofov v Celju

Celje, 30. maja.

Celjsko mesto je bilo danes deležno obiska, kakršnega v svoji zgodovini ne pomni. Na poti z evharističnega kongresa v Budimpešti se je danes jutraj tu ustavila skupina italijanskih romarjev, med katerimi je bilo 120 duhovnikov, 18 škofov in okrog 200 civilistov. Visoke goste je na celjski postaji sprejel opat z mestno duhovščino in imel kratek nagovor. Cerkevni knezi, med katerimi sta škofa iz Vidma in Zadra, so z duhovščino odšli po raznih celjskih cerkvah maševat. Vsi zvonovi po cerkvah so jim zvonili na čast. Nato so se italijanski gostje ogledali mestu, ki jim je zelo ugajalo. Prebivalstvo, ki je hitro razvedelo za njihov prihod, se je zbiralo v skupinah in cerkvene dostojanstvenike navdušeno pozdravljalo. Po ogledu mesta so italijanski romarji nadaljevali pot v domovino.

Kot oreh debela toča v Slov. goricah

Slovenske gorice, 30. maja.

Včeraj je divjala po vseh Slovenskih goricah silna nevihta, ki je naredila po polju, sadovnjakih in vinogradih veliko škodo. Prizadeti sta najbolj vasi Negova in Ivanjci. Padala je kot oreh debela toča, ki je ponekod popolnoma oklestila drevje in rastline po polju. Za slano in povodnji zdaj total ljudstvo je vse obupano.

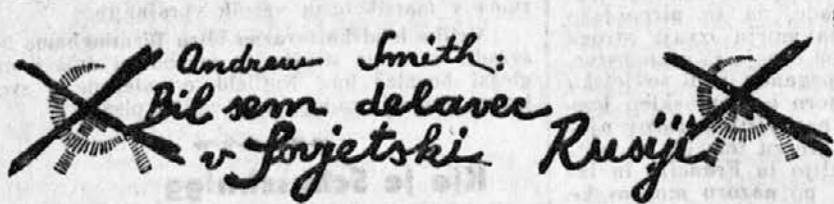
Železniška nesreča pri Mislinju

Ljubljana, 29. maja.

V soboto popoldne so na postaji Mislinje na progi Celje—Dravograd premikali mešani tovorni vlak. Ker je tam proga na obe smeri nekoliko strma, je dostikrat nevarnost, da ne zdrži kak tovorni voz nizdol. V soboto ob 13.30 je nastala nezgoda, da se je 9 tovornih voz, od katerih je bilo 7 naloženih z deskami, odtrgalo in zdrčalo po strmi progi nizdol proti Slovenjem Gradcu. Neki železničar, ki je bil pri tovornih vozovih, je skušal vozove ustaviti, bil je sam v veliki nevarnosti, je zato skočil v skrajni sili iz voza, ni se pri skoku niti dosti poškodoval. Nasproti tem vozovom je od Slovenjgradca vozila drezina, na kateri je bilo več oseb. Ko so videli potnikovo veliko nevarnost, so hitro poskakali z drezine in si tako rešili življenje. Drezino so drveči vozovi popolnoma razbili. Pri postaji v Slovenjem Gradcu so vozove dirigirali na stranski tir. Pridrveli so s tako silo, da so vsi iztrili in se prevrli.

Pri tej drugače bujni nesreči ni bilo žloveških žrtve, pač pa je znatna materialna škoda na vozovih in tračnicah, ker je bila proga na nekaterih mestih pokvarjena.

Promet na progi Celje—Dravograd se je nato vrnil na mislinjski postaji s prestopanjem. Včeraj jutraj pa je bil promet vzpostavljen.

ste, kopale, toda razlagali so nam to delo s tem, da dobivajo ženske v Sovjetski Rusiji za svoje delo enako plačo kakor moški. Dragoceni stroji, ki so vsepovsod ležali zavrženi v nesnagi in rji, so bili, kakor so nam razlagali, sad dejstva, da delavci še ne znajo prav ravnanja z njimi. Umazani brlogi, ki smo jih opazili malo od delavskih hiš, katere so nam razkazovali s takim poudarjanjem, so baje služili za delavska stanovanja le v carskih časih.

Amerikanski premogovnik je bil dobro zračen. Vodniki so nam pravili, da dobivajo delavci vso delovno obleko, rudarsko svetilko in škornje — skratka vso delovno opremo. V Ameriki smo si morali vse to oskrbeti sami na svoje stroške.

Razgovarjali smo se z delavci, odnosno z ljudmi, ki so nam jih za delavce predstavili. Odšli smo od tam izredno zadovoljni nad vsem, kar smo videli.

Naš obisk se je nadaljeval v Kramatorskih jeklarnah, kjer je središče izdelovanja strojev. Tudi tu nas je zbudilo v oči veliko število zavrženih strojev. Toda prostorna delavnica, tople kopeli, cikle za pod prhe, omarice za čisto in umazano obleko ter čisto nova delavska stanovanja, vse to je na nas naredilo zelo dober vtis.

Na zborovanju, ki so ga sklicali na prostem, sem povzel besedo v imenu našega odposlanca. Za spomin na obisk v tovarni so nam podarili ogromno jekleno ključavo in srp, mi pa smo slovesno obljubili, da se bomo za Sovjetsko Rusijo bojevali, če bo treba in kadar bo treba.

Kmalu nato smo se vrnili v Moskvu. Vse, kar smo na tej poti videli,

je razen majhnih izjem na nas globoko in kar najugodnejše učinkovalo. Res da se še vedno spominjam velikih kupov krompirja, ki je gnil po blatu na dežju vzdolž nekaterih železniških postaj, in kmetijski vozovi so se pomikali med njimi, ne da bi se kdo menil za krompir. Ko smo to omenili spremljevalcem, so nam brž odgovorili, da so prevozila nezadostna.

Nazadnje so nam v družbi sovjetskih uradnikov, ki so nam bili dodeljeni, da izpopolnijo s poukom in podatki vse, kar smo videli, priredili celo vrsto zborovanj v dvorani osrednjega odbora strokovnih organizacij. Številni voditelji: Lozovsky, predsednik Profinterne, Akulov, Lenina vдова Krupskaja, Kujbišev, član vsemogočnega Politbiroja odbora in veliko drugih so nam pridigali in nas spreobračali pet dni.

Pri nekem od teh tečajev, ko nam je govoril Lozovsky, je Hyman, član našega odposlansstva, ki ni bil komunist, skušal razločiti, da uganja komunistična stranka v ameriških strokovnih organizacijah zgrešeno politiko. Toda Caroline Drew, tajnica komunistične skupine v našem odposlansstvu, mu je takoj zaprla sapo in pobijala njegove trditve. Seveda smo jo pri tem ugovarjanju zaradi reda vsi podprli in Hyman je ostal na cedilu.

Silili so nas, naj stopijo v komunistično stranko vsaj tisti, ki še niso bili njeni člani, n da naj v domovini širimo revolucionarno dejo. Mi smo si pa s svoje strani usodili izpred številne želje za izboljšanje življenjskih pogojev delavcem. Naše pripombe so sprejeli s spoštljivo pozornostjo.

Nazadnje je prišel toliko pričakovani dan 7. novembra. Z odrov, ki so jih postavili za nas blizu Lenineve grobnice, smo bili priče najveličastnejše predstave, kar so nam jih do zdaj priredili. V tesnih vrstah so korakali mimo nas rdeči polki, so se pomikali tanki, pošastni topovi, letala, odredni konjenice, za katero je šla ogromna množica delavstva iz moskovskih tovarn.

Drget nas je spreletel, ko so se prikazali Stalin, Vorosilov in drugi poglavarji.

Zvečer je bilo toliko zabav, da se je moralo odposlansstvo razdeliti na več skupin, da bi se lahko udeležilo številnih koncertov, predstav in zabavnih prireditev, kjer so vse slavili ta zgodovinski dan.

Pred odhodom iz Moskve smo obiskali Klub starih boljševikov. Bili smo ponosni, da smo tam srečali Molotova in druge odlične revolucionarje, ki so prebili leta in leta svojega življenja v čarpanjih jeklah. Jed, vino, konjak in šampanjce, vse je bilo v klubu odlično.

Od zdaj dalje se je naše odposlansstvo razcepilo. Nekateri so šli na Don in v Dnjeprostroj, drugi pa na Volgo.

Jaz sem se pridružil skupini rudarjev, ki so krenili na Severni Kav-

kaz in v antracitne predele ob Donu. Na razpolago so nam dali poseben vlak z jedilnim vozom prvega razreda. Razen tega so nam stregli s prigrizki po različnih postajah na poti, kjer so nas čakali navdušeni sprejemci.

Obiskali smo več rudnikov po Ukrajini, najbolj urejen in vzdrževan se nam je zdel Amerikanski, ki je dobil ime po ameriških inženirjih, ki so skrbeli zanj.

Pripovedovali so nam, da znašajo mezde povprečno po 115 rubljev na mesec za šesturno delo v jami in sedemurno izven jame. K temu je bilo treba pristeti še socialna zavarovanja in druge ugodnosti, ki jih, kakor se nam je zdela tedaj, uživajo vsi ruski delavci.

Tudi tu so nas navdušeno sprejeli. Za sprejemom je prišlo svečano kosilo, po katerem je večina izmed nas krepko segala. Če je to njihovo vsakdanje življenje, potem, smo si mislili, jih moramo navdse zavladati!

Za vse, kar se nam je zdelo nemarno in slabo, so imeli pri roki takoj izborne razloge, s katerimi so nam razlagali vse neljube pojave. Res je, da smo videli, kako uporabljajo ženske za najtlača in najnevarnejša dela; potiskale so železne vozičke s premogom, popravljale ce-

Od tu in tam

Časnikarski kongres je bil včeraj v Zagrebu. Na tem kongresu je zastopal predsednika vlade predstavnik Osrednjega tiskovnega urada dr. Kosta Luković, udeležili so se ga pa tudi ban avstrijske banovine dr. Viktor Ružič, zagrebški župan dr. Pečić in nekateri drugi ugledni zastopniki. Na kongresu so v največji složnosti sprejeli resolucijo, v kateri obžalujejo, da so vsi napori za uvedbo pokojniškega zavarovanja časnika ostali do zdaj brez uspeha. Soglasno v tej resoluciji tudi odobravajo, da je osrednja uprava časnikaškega združenja pustila ob strani vsa druga vprašanja ter se predvsem začela zavzemati za najvažnejše vprašanje, ki je vprašanje pokojniškega zavarovanja časnika. Izrazili so tudi zahtevo, da vlada čim prej izkoristi pooblastilo, ki ga ji daje novi finančni zakon ter da uzakoni že izdelano uredbo o pokojniškem zavarovanju profesionalnih časnika. Kongres je bil zelo zanimiv, saj so se na njem razpravljali o mnogih pomembnih vprašanjih, ki jih imajo časniki.

Letos ne bodo več sprejemali v službo nobene novega nameščenca na področju poštnega ministrstva. Ministrstvo za pošto, telegraf in telefon je namreč te dni razglasilo, da so vsa mesta že izpolnjena. Zato naj vsi tisti, ki so namenjeni poštenski službi, da se ne vlagajo v pošto, ampak naj se posvetijo drugim dejavnostim, ki jih imajo na področju pošte. Ministrstvo za pošto, telegraf in telefon je tudi razglasilo, da so vsa mesta že izpolnjena. Zato naj vsi tisti, ki so namenjeni poštenski službi, da se ne vlagajo v pošto, ampak naj se posvetijo drugim dejavnostim, ki jih imajo na področju pošte. Ministrstvo za pošto, telegraf in telefon je tudi razglasilo, da so vsa mesta že izpolnjena. Zato naj vsi tisti, ki so namenjeni poštenski službi, da se ne vlagajo v pošto, ampak naj se posvetijo drugim dejavnostim, ki jih imajo na področju pošte.

Našo novo torpedovko »Ljubljana« bodo 26. junija na slovesen način spustili v morje v Splitu. Vse svečanosti, ki bodo ob tej priliki prirejene, bodo skoraj čisto enake, kakor so bile takrat, ko so pred nedavnim spustili v morje parnik »Zagreb«. Te svečanosti bodo pa dobile svoj poseben poudarek, da se bodo tedaj mudile v epitskem pristanišču tudi tri velike francoske križarke.

Kongres Zveze nabavljalnih zadrug je bil včeraj v Novem Sadu. Udeležilo se ga je 1400 zastopnikov iz vse države. Na tem kongresu je bil tudi odposlanec bolgarske Glavne združne zveze Kristo Danev. Govorniki so poudarjali velik pomen združnih ustanov za splošno gospodarstvo v vsaki državi. Stavili so tudi predlog, da se zgradi reprezentativna združna domova v Zagrebu in Ljubljani in sicer v Zagrebu takoj, v Ljubljani pa šele leta 1940. Sprejeli so dalje resolucijo, v kateri med drugim tudi zahtevajo, da prometni minister izda uredbo o zgraditvi poslopja za državne prometne ustanove, ter da začne z razdeljevanjem kreditov, namenjenega za zgraditev stanovanjskih poslopjaj za uradnike nabavljalnih zadrug. Finančni minister naj da Zvezi nabavljalnih zadrug na razpolago potreben kredit za omenjene stanovanjske hiše.

Skupina 27 jugoslovanskih šolskih nadzornikov se mudi zdaj v Berlinu. Videti jih po Nemčiji prof. vije, pedagoške šole v Belgradu dr. Vojislav Mladenović in učitelj vadnice pri Višji pedagoški šoli Josip Parnicki. V Berlinu nameravajo ostati tri dni in bodo v tem času obrnili svojo pozornost proučevanju nemških prosvetnih ustanov. Naši nadzorniki so prišli v Nemčijo na povabilo nemškega zunanjega ministra, ki je dal nalog prosvetnim oblastem v Drždanih, da organizirajo ta jugoslovanski obisk.

Šivilje, ki so v Zagrebu zaposlene kot pomočnice, so začele stavkati. Zagrebški spomladanski »elefantni« ženski svet je najprej silno neuprijetno preseneten neprestani dež, zdaj pa je prišlo še do stavke. Tako se marsikatera Zagrebčanka še ni mogla pokazati v svoji najnovejši spomladanski obleki na promenadi, ki je nekakšna razstava vsakoletne mode. Povod za to, da so se šivilje-pomočnice odločile za stavko, je zahteva po podpisu kolektivne pogodbe. Ta nesrečna kolektivna pogodba sitnari tudi ženski mod. Delodajalke šivilje pa stoji na stališču, da ne morejo ekleptiki nikake kolektivne pogodbe, ker »nimajo s kom«. Večina šivilj-pomočnic namreč ni nikjer organizirana. Lastniki damskih salonov so tudi izjavili, da so bile pomočnice, ko so začele z delom, zadovoljne z delovnimi pogoji. Ne oziraje se nato, ali imajo pravico zahtevati podpis kolektivne pogodbe, so pomočnice prepričane, da imajo vsaj pravico na boljši zaslužek in so zato začele stavkati. Kljub temu, da se stavki niso priključile vse, vendar je ves zagrebški »boljši« svet ta nenadna stavka precej neuprijetno presenetila. Za zdaj pa je kljub temu dvomljivo, če bodo šivilje-pomočnice tokrat že kaj dosegle. Treba bo skoro gotovo prej začeti med njimi z organiziranjem.

30 nemških letal je včeraj dopoldne priletelo v Zemun. Nemška letala je pozdravila pred Belgradom skupina 50 naših lovskih letal in jih pospremila do zemunskega letališča. Po nekaj krožnih poletih nad Belgradom, so se letala spustila na zemunsko letališče. Prvi se je spustil z letalom poveljnik eskadrilje general Helmut Foerster v spremstvu polkovnika Knausa. Nemške goste so pozdravili predstavniki jugoslovanskega vojnega in civilnega letalstva na čelu s poveljnikom zrakoplovstva armijske generalom Simovičem in zastopnikom predsednika aerokluba inž. Sondermajerjem. Na letališče je prispel tudi nemški poslanik na našem dvoru Viktor v. Heeren, nemški vojaški odposlanec v Belgradu brigadni general v. Faber, nemški generalni konzul Franc Neuhauser in osebje nemškega konslata. Sprejema se je udeležila tudi nemška kolonija v Belgradu ter veliko število Belgrajčanov. Nemškim gostom so izkazali vojaške časti. Po običajnih pozdravilih se je poveljnik nemške eskadrilje general Foerster odpeljal v Belgrad na uradni obisk, člani njegovega spremstva pa so se odpeljali v častniško menzo, kjer so se spoznali z jugoslovanskimi tovariši.

V Zagreb se je pripeljala skupina nemških železničarjev, ki končajo svoj krožni izlet po Jugoslaviji. Tu so jim priredili zelo prijeten sprejem. Železniška postaja je bila okrašena z jugoslovanskimi in nemškimi zastavami, na peronu pa je bilo zbrano lepo število naših železničarjev pod vodstvom železničarske godbe. Ko je posebni vlak zavozil na postajo, je množica, ki je čakala na sprejem nemških gostov, začela navdušeno vzklikati in pozdraviti in mahati z zastavicami. Goste je v imenu zagrebških železničarjev pozdravil ravnatelj Založar. Godba je zaigrala nemško državno himno. V imenu nemških železničarjev se je za pozdrave zahvalil podpredsednik Oton Grünbach, nakar je godba zaigrala še jugoslovansko državno himno. Goste, okoli 90 po številu, so si danes razgledali zagrebško mesto in okolico. Zagrebško železniško ravnateljstvo je gostom priredilo skupno z zagrebškim združenjem železničarjev banket v hotelu »Palace«. Ob 17.30 so gostje odpeljali v Ljubljano, odkoder se vrnejo v München.

Ljubljanske avtobusne zveze

Ljubljana, 30. maja.

V našem pridno naraščajočem mestu so neki kraji, kjer ob nekaterih urah vsak dan zagledaš večje skupine ljudi, ki čakajo, da bodo v velikem rdečem, sivem, zelenem ali sinjem vozilu zabrneli motorji: avtobus je zadnja leta postal nadvse važno prometno sredstvo, ki veže posamezne vstran od železnice ležeče kraje. V Sloveniji je prav mnogo večjih vasi, pa tudi trgov, ki se jim je bila železnica na daleč izognila. Ti kraji bi ostali brez pravega stika z zunanjim svetom in s širšo domovino, če ne bi bilo zveze, ki je dandanašnji še skoraj ni mogoče več pogrešati. Avtobusni promet se je izkazal za izredno koristnega. Zdjaj deželanom ni treba tedne in tedne kolebat, ali bi odšli na daljino pot preko hribov do prve železniške proge; zvečer se odločijo, jutraj pa že sedejo v avtobus in v kratkem času so na mestu, kamor so se bili namenili. »Vkrcajo« se malo manj kot pred hišnim pragom in prav tam se zvečer tudi »izkrcajo«. Poslovni ljudje, trgovci, potovke, krajevni uradniki, prav vsi živo občutijo, kako koristno in neobhodno je postalo dandanašnji to vozilo. Zanj ni treba postavljati tračnic, kopati predorov, delati nasipov; povsod, kjer so količjak spodobne ceste se prebije, tudi najhujši klanec zmaga. Koliko naporne in nepotrebne pehhoje je prihranjene! Ljudje iz oddaljenih, neugodno ležečih krajev pa si dandanašnji v bližnjem trgu ali mestu tudi lahko privoščijo nekoliko večerne zabave, ki si je zdaj prav do zadnjega časa niso mogli. V gledališče stopijo, na koncert ali v kino; po predstavi pa lepo sedejo v avtobus in kmalu so spet doma. Meščani, zlasti pa Ljubljanci, prav za prav niti približno ne morejo oceniti dejanske vrednosti, ki jo imajo sedanje avtobusne zveze za prebivalce osamljenih večjih naselbin na deželi; meščani ima vse pri roki, deželani iz takih krajev pa so se prav do zadnjih let občutili odrezane od vsega sveta, za bregom, pregnani v dolgočasno Sibirijo; sicer so jih obhajale skomine, ko so brali po časopisih, kako dobro se ljudem godi tam, kjer so zveze s širšim svetom trajne, toda kaj so si do nedavnega mogli pomagati?

Avtobusni promet pa je to nesodobno stanje spremenil. Potekle so zveze iz kraja v kraj, oddaljeno, od železnice odmaknjeno zaledje se je povežalo z mestom, poslovni stiki so se poživili in razrasli, kraji, ki so prej desetletja stagnirali, so začeli utripati življenja: gospodarsko, socialno, kulturno in politično.

Ob določenih urah prihajajo in odhajajo iz Ljubljane avtobusi, ki opravljajo promet na vseh številnih progah, ki vežejo deželo z našim mestom. Izstopajo deželani, ki so prišli v mesto po opravkih: nekateri morajo opraviti kupčijo, drugi imajo opravka na sodišču, tretji morajo obiskati sorodnike, četrti morajo za dom nakupiti najpotrebnejšega. Ob času odhoda pa spet prihajajo in skoraj vsak ima pod pazduho ali v rokah obširen zavo, omot ali polno košaro. Nekateri se pozdravljajo in naglo spuščajo v živahen pogovor; večkrat so se že peljali na isti prog, morda so tudi prav blizu skupaj doma. Drugi pa sedajo in se zavijejo v oblak takega molka in se izmota iz njega menda šele, ko izstopijo v domačem kraju. Avtobusi so zmerom dobro zasedeni, saj je na deželi ob vsaki avtobusni progi dovolj krajev, v katerih vsak dan kdo mora nujno v mesto ali v oddaljenejši kraj po neobhodnih opravkih. V poznih nočnih urah pa je v teh vozilih včasih tudi precej veselo: deželani, ki so v mestu sedli k čašici užitnega vina kakor je kislica, ki jo toči domači »birt«, so spili namesto ene dober duhat, ki je obkrajati tudi zmagal. Njegov čas na 1500 m je 4:0.9, na 800 m pa 1:58.2. Poleg pokala predsednika češke republike dr. Beneša bo Belgrad dobil tudi bronasti kip sv. Jurija, ki ga je zmagovalcu poklonil ministrski predsednik češkoslovaške vlade dr. Hodža.

Včerašnji športni pregled

Včerašnja nedelja je bila bogata na športnih dogodkih. Vse vrste športnih panog so včeraj imele svoje nastope; nekatere na terenu, druge pa za zeleno mizo.

Meddržavna nogometna tekma med Jugoslavijo in Belgijo v Brüsselu se je pred 20 tisoč gledalci končala neodločeno.

Moštvu sta nastopili v naslednjih postavah: Jugoslavija: Glaser, Hügel, Dubac, Lechner, Jazbec, Kokotović, Petrović, Matošić, Antolović, Perlić.

Belgija: Badjou (Daring Club), Paverick (Berschoot), Petit (Standard), van Alphen (Berschoot), Stynen (Berschoot), De Winter (Daring), van de Wauwer (Berschoot), Vorhoof (Amersue), Capelle (Standard), Braine (Berschoot), Buyle (Daring).

V zadnjem hipu je prišlo tudi znamenito desno krilo, igralec Šipos, ki je napravil med našo reprezentanco in pri nas doma veliko razburjenja zaradi svojega nenadnega in neoparčnega odhoda. Igra med obema reprezentancama je bila ves čas zelo živahna. Belgijsko moštvo je bilo hitrejši in prožnejši, v tehničnem pogledu pa naša reprezentanca ni prav nič zaostajala. Prvi gol za Belgijo je zabil Braine. Toda že v prvem polčasu je Petrović izrazil. V drugem polčasu je Belgija že vodila z 2:1, malo pred koncem pa se je posrečilo Matošiću s sijajnim strelom izravnati. Med jugoslovanskimi igralci je treba predvsem omeniti ožjo obrambo in pa zelo dobrega Matošića. Tekmo je vodil švedski sodnik Eklund objektivno in dobro.

Revanzna tekma med splitskim Hajdukom in italijanskim klubom Livorno v Splitu se je končala z drugo zmago Hajduka v razmerju 1:2 (0:2).

Drugo naše važno mednarodno srečanje je bilo tretje kolo tekem za Davisov pokal. Topot nastopajo v Zagrebu Švedi. Zanimanje za te tekme z vsakim kolom raste in je včeraj prisostvovalo obem poediničnim igram skoraj 4000 ljudi.

Po sijajni zmagi Jugoslavije nad Anglijo tudi v tem srečanju vsi računajo z zmago naših mušketirjev. Žal je moral danes obolelega Mititca zamenjati Palada, ki proti izbornemu Švedu Schrederju v prvi poedinični igri ni mogel uspeti in je po več kot dveurni borbi tekmo v petih setih izgubil. Rezultati so bili: 7:5, 1:6, 6:2, 8:6 in 6:5. Schreder je simpatični igralec, ki je kljub svoji debelosti izredno hiter in spreten. V drugi igri, ki se je začela šele ob 7 zvečer, je Punčec v dveh setih obkrajati z rezultatom 2:6 premagal Šveda Rohlsnata. Tretji set igralca nista odigrala zaradi teme. Odigrala pa ga bosta danes popoldne ob pol 3 pred igro v dvojce. Jugoslavijo bosta v igri v dvojce po vsej verjetnosti zastopala Punčec in Kukuljević.

Lahkotletski dvojni glavni trih mest Male antante, Prage, Bukarešte in Belgrada, se je prvič končal z zmago Belgrada. Belgrad je v tem troboju deloma tudi z izposojenimi tekmovalci dobil 103 točke, Bukarešta 94, Praga 90 točk. Oslabljena je bila zlasti češkoslovaška reprezentanca. Za Belgrad je startal dvakrat, in sicer na 1500 m in na 800 m Celjan Goršek,

in blagi duhovi, ki so vstali iz rumene pijače, so glave v pozni uri ovili v megleno kopreno in v veselje razpoloženje. Kdo bi tem podeželskim rodojubom zameril, če so si ga malo bolj privoščili; doma jim je postalo dolgačas, pa so zavili v mesto, da bi malo pozabili na skrbi in s sladko kapljico pregurali morečo puščobo.

Trenutno imamo v Ljubljani pet stalnih avtobusnih postajališč (ob prazniku Vseh svetih in na Vernih duš dan je seveda nekaj priložnostnih postajališč, toda vsa ta skrb za zvezo mesta s pokopališčem pri Sv. Križu). Na Krekovem trgu je postajališče za sledeče proge: 1. Ljubljana—Velike Lašče—Prezid, 2. Ljubljana—Sv. Jakob—Dolsko, 3. Ljubljana—Sv. Križ, 4. Ljubljana—Fužine—Sostro, 5. Ljubljana—Ig—Iška vas. V Tavčarjevi ulici je postajališče za te-le proge: 1. Ljubljana—Kamnik—Vransko, 2. Ljubljana—Vransko—Celje, 3. Ljubljana—Domžale—Moravče, 4. Ljubljana—Mengeš—Kamnik—Gornji grad—Ljubno. Tretje postajališče je pri luteranski cerkvi in sicer za proge: 1. Ljubljana—Vodice—Komenda—Cerklje—Kranj, 2. Ljubljana—Ziri, 3. Ljubljana—Kranj—Tržič, 4. Ljubljana—Kranj—Tržič. Pred glavnim kolodvorom (pred hotelom Metropolom) je četrto postajališče: proga Ljubljana—Kočevje—Sušak. Peto postajališče pa se nahaja na Borštnikovem trgu; tod se zbirajo potniki, ki so namenjeni iz Ljubljane proti Polhovemu gradu. Zanimivo je, da obstoja neka zveza med temi avtobusnimi postajališči in med postajališči tako imenovanih avtoizvoščkov (taksijev). Prav blizu se navadno drže tudi drugi izvoščki ter postreščki.

Avtoizvoščki imajo svoje postaje: 1. na Aleksandrovi cesti (tod jih je največ), 2. pred glavnim kolodvorom, 3. na Miklošičevi cesti (pred hotelom Unionom), 4. na Zaloški cesti (pred Splošno bolnišnico), 5. na Mestnem trgu (pred magistratom) in 6. na Kongresnem trgu (pred restavracijo Zvezdo). Tod jih srečavate ob vseh dnevnih časih; molajo se okrog svojih vozil, čistijo s krpmi prah in umazane lise, postajajo, razpravljajo o politiki in o dnevnih dogodkih. Ko se ta ali oni utruji, zleze v svoj voz in si privoščijo kratko spanje pravičnega. Tisti, ki jim je najbolj dolgačas, kupijo časopis ter ga prebero od »Poštne plačane v gotovini« pa do »Odgovornega urednika«. Včasih ure in ure ni zaslužka, šele ponosi se spomni kak vinjen gostilniški gost, ki ga preveč žuli denar, pa privleče svojo družino in hajdi imenitno skozi mesto v nov lokal ali pa na deželo. Nenaden nalič podnevi včasih avtoizvoščkom rad prav temeljito ustreže.

Izvoščki postajajo v našem mestu, ki se naglo modernizira, vedno večja izjema. Njihove vrste se iz dneva v dan redčijo. Zdjaj imajo izvoščki v Ljubljani prav za prav le še dve postajališči: pred glavnim kolodvorom in pred hotelom Unionom. Malokateri gost se še spomni na izvoščka in še ta gost je navadno staromodni gospod ali staroverska gospa, ki ima neznanški strah pred moderno brzino. Zaslužek je reven, ker je tako od sila redek. Podoba je, da ne bo dolgo, ko se bo v Ljubljani zadnji izvošček moral posloviti od svojega poklica, ki ga je zvesto opravljal vse življenje.

Postreščki taboriijo na petih krajih: 1. pred glavnim kolodvorom, 2. pred hotelom Unionom, 3. pred Prešernovim spomenikom, 4. pred kavarno Emono in 5. na Čevljarškem mostu. Tudi oni prebijajo delovni dan podobno kakor izvoščki in avtoizvoščki. Pogovarjajo se, prestopajo, bero časopise in bistro pogledujejo za zaslužkom. Toda časi so težki in gosti, ki obiskujejo naše mesto, ponavadi natovoriijo svoje stvari v hotelski avtobus ali pa si jih sami poneso v mesto.

Zlati jubilei kolesarjev

Prav tako kot so pred 50 leti ljudje zasmehljivo sprejemali kolesarje na visokem konju, ki so skušali uvesti to novo športno panogo, prav tako je tudi včeraj marsikateri očene, ki se je vračal od jutranje maše, zmagal z rameni in začuden gledal te mlade, z blatom okropljene ljudi, ki so neutrudoma poganjali proti vrhnjskim ridam ter dejali: »Da se jim le ljubi, in še po tako blatni cesti, neumni so!«

Ljubljanska kolesarska podzveza je svoj 50 letni jubilej praznovala nadvse dostojno. Obek dopoldanskih dirk seniorjev in juniorjev so se udeležili naši najboljši kolesarski dirkači iz vse Jugoslavije. Borba je bila tako v seniorski skupini kot tudi v juniorski za prva mesta izredno ostra in napeta. Dirkači so na svojih progah — seniorji na 108 km dolgi, juniorji na 60 km dolgi progi — pokazali izredne rezultate. Povprečna hitrost seniorskih dirkačev je bila ca. 33 km, juniorskih pa 31 km. Med seniorsko skupino moramo predvsem omeniti starega rutinerja Avgusta Prosenika, ki je kljub devetim defektom in zelo hudi konkurenci zmagal. Njegova zmaga je bila negotova prav do zadnjih metrov pred ciljem. Šele tedaj se mu je posrečilo ob ekrajnem levem robu uti Davidoviču za eno četrtinko dolžine kolesa.

Rezultati seniorske skupine:

1. Prosinek G. (Gradjanski, Zagreb) 2.53.37;
2. Davidovič D. (Železničar, Zagreb) 2.53.37½;
3. Zerjal O. (Edinost, Ljubljana) 2.55.37½;
4. Paterl J. (Fortuna, Belgrad) 2.53.37½;
5. Lavrih K. (Fortuna, Belgrad) 2.55.04½;
6. Krušič Salvo (Hermes) 2.55.04½;
7. Vrbka Vinko (Železničar) 2.55.04½;
8. Keler Rudolf (Železničar) 2.55.04½.

Juniorji.

Pol ure za glavno skupino, točno ob pol 9, so se podali na pot juniorji. Njihova pot je bila skoraj 50 km krajša kot njihovih prednikov. Proga je vodila od Ljubljane skozi Vrhniko do Logatca, kjer je bil obrat, nakar so se po isti poti vrnili v Ljubljano. 25 mladih dirkačev je ubralo pot za Viktorjem Haslom, ki jim je na svojem »Puchu« pripravil in kazal pot. Skupina mladih dirkačev je do viške cerkve vozila zmerno, od tu dalje pa so potegnili, kakor je pač kdo mogel.

1. Grabnar Fr. (Ljubljana) 1.56.10½;
2. Podmilščak Fr. (Edinost) 1.56.20;
3. Dovjak Zdravko (Edinost) 1.56.20½;
4. Štrin Tomaž (Vrhnika) 1.56.20½;
5. Kogor Franc (Edinost) 1.57.20;
6. Bizilj Albin (Ljubljana) 1.57.29;
7. Gregorič Joško (Hermes) 1.50.57½;
8. Lukman Fric (Sava) 2.12.

Dejanski zmagovalac je bil prav za prav Premk (Hermes), ki pa je bil zaradi kršenja amaterskih pravil izključen. Vsi juniorji so vozili odlično in znaša povprečna brzina 31 km na uro.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer sko stanje	Temperatura v naj- večja naj- manjša	Relativna vlažnost v %	Oblačnost v %	Veter (smi + jakost)	Pada- vine m/m	Vrsta
Ljubljana	763.3	20.0	12.6	80	10	0	1-1 dež
Maribor	763.6	21.6	11.0	90	10	0	2-0 dež
Zagreb	760.0	21.0	7.0	80	4	SW ₂	5-0 dež
Belgrad	760.1	22.0	13.0	90	8	S ₂	6-0 dež
Sarajevo	761.3	22.0	12.0	80	4	S ₁	10-0 dež
Vis	762.3	16.0	12.0	70	5	NW ₂	— —
Split	762.0	23.0	15.0	60	3	NW ₁	— —
Kumbar	761.4	22.0	16.0	80	5	SE ₂	1-0 dež
Rab	762.5	18.0	12.0	70	7	SE ₂	— —
Dubrovnik	760.9	21.0	16.0	80	5	SE ₂	— —

Vremenska napoved: Spremenljivo vreme.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, ponedeljek, 30. maja: Ferdinand.
Torek, 31. maja: Angela.

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62, in mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta.

Novost v knjigovodstvu. Anton Žnidaršič je opisal v knjigi »Reforme v knjigovodstvu in pisarniški opre« svojo več let preizkušeno saldo kontrolo, ki je tako zanesljiva, da knjižni knjigovodja brez napak. Z uvedbo te kontrole odpade vsako kolacioniranje (iskanje napak) in akonti so vedno zanesljivo pravilni. Razen tega so v knjigi opisani razni pripomočki, ki so praktični za vsako pisarno. Knjiga se dobi proti predplačilu 30 dnj pri Drugu Černjava, knjigovodja, Ljubljana, Slajmerjeva ulica 1.

Prijave za vpis na vladno. Starši, ki žele sina ali hčerko vpisati na vladno pri drž. učiteljski šoli v Ljubljani, naj se oglašajo v pisarni ravnateljstva v sredo 1. junija med 8 in 12 ter naj izroče ravnatelju krstni list ali družinsko knjižico in potrdilo o celjenih kozah. Tistim staršem, ki so to že storili, ni treba ponovno prijaviti otroka za vpis. Vsi otroci, ki se bodo ali so že prijavili za vstop na vladno, naj pridejo k zdravniškemu pregledu na šolsko polikliniko (Gledališka ulica št. 7), in sicer dečki v torek 7. junija, deklice v sredo 8. junija, vsakokrat od 8. do 11. ure. V petek, 10. junija jutraj bo na oglasni deski v veži moškega učiteljskega razglašeno, kateri učenci so sprejeti. Tistim učencem, ki ne bodo mogli biti sprejeti, se bodo priloge vrnile. V ta namen naj se zglašijo njih starši v teku petka, dne 10. junija dopoldne v tajniški sobi (Mosko učiteljske, 1. nadstropje).

Jugoslovensko-bolgarska liga v Ljubljani se tem potom iskreno zahvaljuje vsem občinam, društvom in poedincem, ki so pripomogli, da je turneja moškega zbora Plovdvškega pevkega društva po Sloveniji v vsakem pogledu odlično uspeła. Obenem naproša vse gg. fotografe in fotoamaterje, ki so ob priliki obiska bratskih bolgarskih pevcev napravili kakšne posnetke, da iste v dveh izvodih pošljejo proti plačilu na naslov: liginega tajnika (Vekoslav Bučar, Ljubljana, Miklošičeva cesta 22-b-II).

Strokovna konferenca socialnih in zdravstvenih referentov v Zvezi mest včlanjenih občin se prične danes popoldne v veliki dvorani mestnega magistrata in bo trajala še jutri, ko si udeleženci ogledajo razne socialne in zdravstvene ustanove. Važni konferenci, ki bo razpravljala o notranjem poslovanju in praksi teh referatov, bo predsedoval podžupan dr. Vladimir Ravnhart. Hkrati z ljubljansko konferenco je pa v Belgradu konferenca tehničnih referentov ter na njej Ljubljano zastopajo direktor tehniškega oddelka inž. Albert Pozenel, višji gradbeni svetnik inž. Matko Mačkovec ter mestni arhitekt inž. Vinko Lenarčič. Belgrajska konferenca se bo predvsem pečala z izvajanjem gradbenega zakona in z vprašanji regulacije. Direktor higienskega zavoda dr. Ivo Pirc bo na ljubljanski konferenci zastopal ministra za socialno politiko in narodno zdravje. Na povabilo zagrebške občine se udeleženci iz Ljubljane odpeljejo še v Zagreb na ogled socialnih zavodov.

Prošnje za češkoslovaške počitniške štipendije se vlagajo do 10. junija v smislu že objavljenega razpisa. Izvršni odbor jugoslovansko-češkoslovaških lig dravske banovine (Ljubljana, Knafjeva 10) opozarja prosilce, da naj v svojem lastnem interesu vložijo prepis prošnje na njen naslov.

Ko bo Ljubljano obiskalo 6000 trgovcev iz vse države, da se udeležijo vsedržavnega trgovskega kongresa, bo vse naše gospodarsko življenje začelo utripati bolj intenzivno. Trgovstvo iz vse države je močna sila, ki se bo poslužila učinkovitega gospodarskega instrumenta: Ljubljanskega velesejma. Trgovski kongres bo med velesejskimi dnevi. Že to dokazuje, kako pomembna gospodarska prireditve bo letošnji pomladni velesejem od 4. do 13. junija.

Prekurmje mora še danes, 20 let po zedinjenju občutiti bivio državno mejo med Avstrijo in Ogrsko ter nam v naravi predočujo razdorno politiko bivše monarhije. Še mnogo bo treba storiti, da bomo v prometnem oziru povezali Prekurmje z ostalo dravsko banovino tako kakor je treba. Kaj — pa si bo vsak lahko ogledal na letošnjem spomladnem velesejmu v Ljubljani od 4. do 13. junija na razstavi »Cesta«.

Že v železni dobi so mednarodne »steze« od Jadranskega do Baltijskega morja potekale preko našega ozemlja. Tudi najvažnejše rimljanске ceste proti vzhodu so križale dravsko banovino. Njeno odlično geopolitično važnost v Evropi bo prikazala razstava »Cesta« na letošnjem Ljubljanskem velesejmu, ki bo od 4. do 13. junija.

Tivar obleke prispele prekrasne nove stvari, cene znano nizke. Sedaj Tivar obleke v vsako hišo, Tivar obleke za vsakogar. Glavna zaloga Anton Brumec, Ljubljana, Prešernova 54, nasproti glavne pošte.

Ljubljanski mešani zbori imajo v ponedeljek 30. t. m. ob 20 vajo v Hubadovi dvorani Glasbene Maticе. Zupna uprava.

Na binkoštno nedeljo se pripeljejo v Ljubljano bolgarski železničarji iz mesta Ruse ob Donavi. Gostje imajo svoj zbor, eden izmed redkih mešanih zborov na Bolgarskem. Dirigent zbora je Maria Nikolov, železniški uradnik v Ruse. Rusenski železničarski mešani zbor bo koncertiral v veliki Filh. dvorani na binkoštno nedeljo ob pol 11. dop.

Ljubljansko gledališče

DRAMA — Začetek ob 20

Ponedeljek, 30. maja: »Zenitev«. Red Sreda.
Torek, 31. maja: Zaprt.
Sreda, 1. junija: »Zenitev«. Red A.

OPERA. — Začetek ob 20.

Ponedeljek, 30. maja: Zaprt.
Torek, 31. maja: Zaprt.
Sreda, 1. junija: »Manon Lescaut«. Red Sreda.

Z evharističnega kongresa v Budimpešti

Pred muzejem lepih umetnosti.

Slovenska skupina z generalnim vikarjem msgr. Kordinom iz Skopja.

Suženjstvo pri žuželkah

Mravlje so pravi roparji

Ali poznajo tudi žuželke suženjstvo, ali tudi one zdržujejo sužnje? Ali ni morda vse to domišljija oziroma bajka? Ne, saj poznamo celo vrsto mravelj, katerim strežejo sužnji, tudi to vemo, da prirejajo od časa do časa bojne pohode, da si zopet izpolnijo svoje razredčene vrste sužnje, da zopet zamenjajo svoje delavce z novimi močmi. Med evropskimi vrstami mravelj poznamo dvoje vrst mravelj, ki imajo sužnje. To sta vrsti: krvavordeče roparske mravlje (Formica sanguinea) in mravlje-amaconke. Prve lahko prestanejo brez mravelj in se jih poslužujejo le takrat, kadar jim primanjkuje delovnih moči, medtem ko druga vrsta pa ne more biti brez sužnje. Njihove klesče so namreč tako dolge, da se ne morejo same hraniti in bi kljub vsej hrani, ki je v izobilju, morale poginiti. Te skrbe za nego zaroda, te dobavljajo hrano in prenašajo ugrabljen zapredke, iz katerih se potem razvijajo nove sužnje.

Poceni delavna moč

Rdeče mravlje goje s posebno vnmemo svojo služnišad iz vrste črnosivih mravelj. Velike in gosto naseljene skupine ne potrebujejo toliko te pomoči, kvečjemu imajo teh pomožnih delavcev do ene desetine, medtem ko imajo one, pri katerih so naselbine bolj redke, teh sužnjev do polovice svojega števila. Lov na sužnje so že čisto opazovali razni znanstveniki. Eno najlepših poročil o takem lovu je napisal švicarski znanstvenik Forel. Forel je nekega jutra opazoval, kako so se začele pomikati trume rdečih mravelj. Posamezne skupine so se obveščale med seboj s tipanjem. Previdno so se bližale mravljišču druge vrste mravelj, Formica glebaria. Pohod je trajal nekaj ur. Rdeče mravlje so se uvrstile v polkrog, ki se je vedno bolj zoževal okoli mravljišča. One druge pa so skušale hitro zadelati vse dohode.

„Travo sliši rasti“

Zanimivi poskusi Indijca Boseja v rastlinstvu

Svetovno znani botanik profesor Blamingham je sedaj potrdil poskuse in znanstvene izsledke indijskega znanstvenika, katerega ime je Jagadis Chundra Bose. Vse dosedanje gledanje na rastlinstvo se bo sčasoma temeljito spremenilo. — Znano je, da lahko z modernimi mikrofoni in ojačevalci poslušamo, kako raste trava. Ta trditve je pred nedavnim časom vzbudila v vsem znanstvenem svetu pravo presenečenje. Podal je kot prvi ta indijski učenjak Bose, ki je trdil, da ima vsaka rastlina tudi svoj govor, to se pravi, da ima pri rasti svoj značilen glas. Za to odkritje je prejel Indijec Nobelovo nagrado. Moderna filmska tehnika, ki ima neverjetno fine aparate, je posnemala življenje rastline in ga potem predvajala. Dokazala je to, kar trdi Indijec.

Naskok se pričinja

Opoldne se pričinja pravi naskok. V hipu navalijo mravlje Sanguinea, ki so sedaj obkrožile mravljišče, kot da bi prišlo kako povelje na gnezdo. V istem trenutku pa se tudi branilke postavijo ob vhodih v mravljišče. Toda premoč je tu in črnim ne preostane drugega, kakor da hitro pobegnejo s svojimi bubami. Toda roparske mravlje se vržejo na obložene in jim strgajo nežni zarod ter ga za čas shranijo ob vodu. Ob plenu stoji straža, ki vsaki oropani mravlji milostno dovolijo, da se lahko odstrani, ne smejo pa odnesti nobene bube ali da bi jih iz jeze poskušale uničiti, kot da bi hotele reči: Strogo je prepovedano na kakor koli način odnesti iz gnezda karkoli. Ko so tako znosile vse bube na en kraj, se prične prenos plena v domače mravljišče.

Bilanca enega poletja: 40.000 sužnjev

Ze te rdeče mravlje imajo prav poseben način ropanja. Prekašajo pa jih one, ki jih imenujemo mravlje-amaconke. Njihov napad je nenaden in v veliki množici napadejo. Zaradi takega hitrega in množinskega napada premagajo še tako mnogoštevilnega nasprotnika. Ugrabljen bube takoj odnašajo domov. Vsakega sovražnika, ki se jim postavi v bran, uničijo s svojimi velikimi klesčami. Forel je tako opazil v enem mesecu kar 44 takih napadov. V teku enega poletja so ugrabile do 40.000 ličink, bub in sužnjev. Te ugrabljenе mravlje se takoj zavedajo svojih dolžnosti in poprimajo takoj za delo. Svojem gospodarju so dobre delavke. Tudi naš Erjavec je iz tega področja napisal prelep spis Mravlja, ki nam govori o napadu mravelj in o boju med njimi.

Ravno tako kakor človeško telo zavaruje samo sebe proti povzročiteljem bolezni, s tem da zviša znatno svojo lastno toplino, je pri rastlinah. Posebno so opazili to pri vijolici. One pospešijo sprejem tekoče hrane in tako zaradi povečanega kemičnega presnavljanja nastopi povišanje temperature v posameznih rastlinskih celicah.

Zastrupljene rože

Ravno tako je mogoče zastrupiti rastline. Če jih cepimo s strupom, ki je za človeka smrtonosen, nastopi takoj po zastrupitvi neke vrste stresajoči mraz in silovitejša utripanje. Po kratkem času nastopi otplost, kar opazimo tudi pri človeku. Po smrtni borbi odpadajo listi in rastlina začne trohneti. Indijski učenjak je to poskušal na več rastlinah in vedno je opazil isto: Stresajoči mraz, mrzlota in nato otplost. Nekatere rastline pa premagajo same delovanje strupa. Toda te rastline ne rastejo več tako lepo kakor bi sicer. Njihovo sprejemanje ogljikovega dvokisa in oddajanje kisika ni več pravilno.

Kaj sanjajo rastline

Rastline pa tudi zapadejo v stanje sna. Znano je, da se cvetovi nekaterih rastlin ponoči zapirajo in da se odpro pri prvih sončnih žarkih. Ponoči pa se pojavlja namesto rasti neko utripanje različnih vrst, katero je označil Indijec kot sanje.

500 milijonov za ped zemlje

Sredi Tihega oceana leži neznan otok (stal), ki se je do zadnjega zdel tako brezpomemben, da se nihče ni potegoval zanj. Uradno je pripadal Ameriki, ki ga je prodala za malenkostno ceno kakih 20 dolarjev nekemu bankirju iz San Franciscia. To je bilo še pred kakimi 80 leti.

Danes pa sta Amerika in Anglija nenadoma spoznali veliko strateško vrednost tega otoka. Na njem bi lahko »počivala« letala, ki letajo preko Tihega oceana in se zalagala z raznimi potrebščinami. Obe državi sta se začeli torej resno puliti za posest tega otoka, ponujali sta lastniku vedno več — končna ponudba je dosegla bajno vsoto 10 milijonov dolarjev (kakih 500 milij. din) — toda bankir se noče vdati. Zato sta mu obe vladi, v Londonu in Washingtonu, zagrozili zasesti otok s silo, če v kratkem ne da povoljnega odgovora.

Podobno tekmovalstvo med tema velesilama, ki se lahko sprevrže v resen prepir, se je pokazalo, pri zasedanju nekega prav tako majhnega otoka v Tihem morju. Na otoku je živelo samo 12 ljudi, toda Amerika je nanj poslala svojega guvernerja, da si zagotovi uradno pravico. Tudi Anglija je poslala svojega zastopnika na močni topniški. — Tako se že od najstarejših časov dogaja, da se za malenkostno »jabolko« skočijo v lase mogočni, pametni in kulturni narodi.

Največja zgodovinska prevara

Ob desetih dopoldne, 30. maja 1431 je izdihnila na grmadi francoska narodna junakinja Jeanne d'Arc. Truplo je popolnoma zgorelo, samo srce in ostalo drobovje je ostalo nedotaknjeno, zato ga je ruanski oblastnik dal vreči v vodo, da ga ne bi kake čarovnice porabile v svoje škodljive namene.

Tako nas uči zgodovina in iz tega je jasno, da je junakinja izginila iz sveta. Toda več let po teh dogodkih, natančno 23. julija 1439 jo je mesto Orleans, katero je nekdaj osvobodila angleškega obleganja, navdušeno in uradno sprejelo in proslavljalo. Bila je oblečena v oklep, kakor nekdaj in mnogi, ki so jo videli v njenem prvem zmagoslavju, so bili prepričani, da je to ista njihova junakinja, oživljena in povečana. Priredili so njej na čast imenitno pojedino, in slavlje je trajalo 14 dni. Ko pa je zvedela, da jo želi videti neki trgovec, ki ji je nekoč prodal toliko in toliko dragocenega blaga, je izginila in nihče je ni več videl. — Sploh so se v 100 letih po smrti prave junakinje neprestano pojavljale »junakinje«, ki so hotele uživati njeno slavo, pa so jih razkrinkali, sežgali ali drugače kaznovali.

Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek, 30. maja: 13. Posmi iz vinčarskega slavlja v letu 1937 (švicarske popevke a solisti, zbor in orkestrum — plošče) — 12.45 Poročila. 13. Napovedi — 12.30 Opoldanski koncert Radijskega orkestra: 1. Napovedi — 13. Prognosa in ocena delazmožnosti pri letitki (g. dr. Fr. Debovec) — 13.20 Charlie Kunz igra slagerje (plošče) — 13.40 Kulturna kronika: Letošnje knjige »Slovenske Matice« (g. prof. France Vodnik) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Gospodarski pomen turizma (dr. M. Brakus) — 19.50 Zanimivosti — 20. Koncert suit (Radijski orkester) — 21.10 Prenos iz Praga. Suk: Dozorevanje, simfonična pesnitev — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Zvoki v oddih (Radijski orkester).

Drugi programi

Ponedeljek, 30. maja: Belgrad: 30. Vokalni koncert. 20.30 Harmonika. 20.40 Akademski dvojni kvartet. 21.10 Praga. 22.30 Plesna glasba — Zagreb: 20. Trio. 21.10 Praga. 22.2 Plesna glasba — Praga: 19.25 Lahka glasba. 20.15 Zabavna glasba. 21.10 Sukove skladbe — Varšava: 19.30 Vokalni koncert. 21.10 Plesna glasba. 22. Vokalni koncert. 22.30 Violina — Sofija: 19.45 Simfonični koncert — Budimpešta: 20. Operni orkester. 21.45 Kvartet. 23.10 Cigan. orkester — Trst: Milan: 17.15 Violina. 21. Plesna glasba. 22.10 Celó — Dunaj: 19.25 Verdijeva opera. 20.00 ugod. 22.40 Mail orkester. 24. Za. koncert — Berlin: 19.30 Beethoveva in Schubertove sonate. 20. Rossinijeva opera »Seviljski brivci« — Bratislava: 19.30 Iz Miliborjevih operet — Lipsko: 20. Plesna glasba. 21. Aristofanova komedija »Plutos«.

»Zakaj sem žalosten? Poročil sem dekle, ki je izvrstno igrala na klavir, kuhati pa ni znala nič. Zato sva vzela v hišo še njeno mamo, ki je znala izvrstno kuhati, igrati na klavir pa nič.«
»To vendar ni nič hudega.«
»Sedaj pa igra moja tašča na klavir, žena pa kuha.«

Paul Heyse:

ANDREA DELFIN

Novela.

Andrea je molčal in čemerno zrl skozi lino na gladino kanala. Nepregledna množica črnih gondol je v taisti smeri drsela med visokimi palačami, od Rialta pa ni prihajala prav nič manjša nasproti. Obe procesiji sta se sešili in se motali ob širokem pomolu, kjer sta pristali kot za etavo in izkrcavali svojo gospodo. Bili so pred palačo Venier in zgoraj je ležal mrtvec.

Z enim samim pogledom je Andrea uganil, kje so. S silo se je obvladal in rekel: »Imate kaj opravka tukaj, Samuele, ali vas ima samo radovednost, da bi videli umorjenega inkvizitorja na parnem odru?«

»V službi sem, da,« je odvrnil Zid. »Pa tudi vam utegne koristiti, če greste z menoj. Seznanil vas bom z nekaterimi svojimi prijatelji, kajti vsak deset tukaj ve, kaj išče. Delamo se pa, kot da se ne bi poznali. Verjemite mi, stavim lahko, da jih ni malo izmed zarotnikov med temi užaloščenimi obrazi. Bog ve, če morilec sam prav zdajle ne stopa iz ene od tistih gondol. Saj ni neumno, če se počuti tukaj bolj varnega kot kjerkoli drugje. Kajti lahko vam rečem, da policija ob tej uri, ko je vse znanj, preiskuje slednjo hišo, ki ji je bila kdaj sumljiva, in resničen je pregovor, da te hudič navadi samo dejanja, ne pa tudi skrivanja.« S temi besedami je skočil iz gondole in uslužno pomagal Andreju pri izkrcavanju. »Vam je neprijetno videti mrliča? Niste kaj preveč razpoloženi.«

»Motite se, Samuele,« je urno odvrnil Andrea in mu mirne duše gledal v obraz. »Zelo sem vam hvaležen, da ste prišli na pomoč moji lenobi. Brez vas bi bil težko tukaj. Pojdiva, da obiščeva velikega gospoda, ki bi naju bil pri življenju težko spetel k sebi. Odlično stanovanje, pa ga mora tako hitro zamenjati z ozko kamričo! Prav res, da je

še meni hudo, čeprav ga nikdar nisem videl na lastne oči.«

Med veliko gnečo sta vstric stopala po črno zastretem stopnišču, odkoder je z višine grb hiše Venier v floru zrl na množico in jo namesto vsakega vratarja silil k molčanju. Zgoraj v najprostejši dvorani so bili pod baldahinom postavili katafalk, ciprese so molele s svojimi vrhovi tja pod visoki strop, sveče na srebrnih kandelabrih so utripale v valovanju zraka, ki je z vode vel čez odprti balkon po dvorani in štirje služabniki hiše Venier, oblečeni v črn žamet z blestečimi se v flor ovitimi helebardami so kot kipi stržili na oglih mrtvaškega odra. Truplo je bilo pregrajeno z žametasto odejo, katere srebrni prameni so segali prav do tal. Mrtvec je kazal vstopajočim ostril profil, s katerega sta se odražala jeza in žalost, zaprto oko pa je bilo obrnjeno proti baldahinu. Andrea je znova spoznal te poteze. Toda najmanjši gib njegovih ust ali oči, ki so bile erepo uprte v mrtveca, ni izdal, da stoji osvetnik pred svojo žrtvijo.

Cez dobro uro potem se je vrnil Andrea domov. Gospa Giovanna ga je sprejela na stopnicah s ekoraj materinsko skrbjo in tudi Marietta ga je nemirno pričakovala kot se je zdelo. Pripovedovali sta mu, da so mu v njegovi odsotnosti birili pretaknili sobo, da so pa našli vse v najlepšem redu in docela v skladu s spričevalom, ki ga je ona, gospodinja izstavila svojemu najemniku. Mirnodušnost, s katero je Andrea poslušal njeno pripovedovanje, jo je popolnoma zagotovilo, da je bil njen strah neumesten, policijeka preiskava pa je bolj formalnega značaja. S kopice svaril in navodil za opreznost je silila vanj, kako naj se v tem groznem času z besedami in dejanji varuje vsakega suma. »Režim bodo še poostreli,« je vzdihovala starka, »kajti dobro vedo, da orokavičena mačka ne lovi miši in to je tudi resnična beseda, da mrtveci odpirajo živim oči. Zato pa bodite oprezní, dragi gospod, in ne zaupajte nikomur, ki se vam dobriča. Še ne poznate malopridnežev, kako se vam znajo prilizniti, in verjemite mi: samo tisti te lahko pre-

vara, ki si mu zaupa. Rajši ne opletajte po gostilnah, ampak se zadovoljite s tem, da vam postrežemo doma, kolikor moremo. Prepričani se mi zdite. V posteljo malo ležite, ker niste vajeni letanja.«

Vse te besede je spremljala Marietta s prosičimi pogledi in ko je stala poleg matere, je nepremično zrla v njegov bledi in resni obraz. Zatrejal je, da mu ni nič hudega, prošil je za kruh in vino in potem ko je dobil, ga ni bilo več dan več na spregled.

Naslednji dan zjutraj, ko je bil še v postelji, je vstopil k njemu Samuele. »Če vam je kaj na tem,« je dejal, »da vsak mesec spravite najmanj štirinajst dukatov, potem pojdite z menoj; vse je pripravljeno in zdi se mi, da ne boste hodili zaostaj.«

»Ali so že izvolili novega inkvizitorja?« je vprašal Andrea.

»Podoba je.«

»In še zdaj nobene sledi o zaroti?«

»Še nobene. Strah med plemstvom je velik. Zaklepa jo v svoje hiše in v vsakem obiskovalcu vidijo ogleduha Desetih ali tribunala. Tuji poslaniki so drug za drugim dali dožo vse na razpolago, poslali najsvečanejša zagotovila svojega ogorčenja nad zločinom in ponudili svojo pomoč, da odkrijejo storilca. Od zdaj naprej se bo trojica od tribunala še bolj ektrivala kot doslej, in kot se mi zdi, bo razpisana na glavo zločinca nagrada, ki bo že za nekaj let pripravila brezskrbno življenje kakšnemu potrebnemu hudiču. Pokonci glavo, gospod Andrea! Lahko da bova oba skupaj kmalu pila boljše vino kot tedaj v oni beznici!«

Molče se je Andrea oblekel in nato sledil svojem zaščitniku, ki je neprestano klepetal, v dožve palačo. Samuele se je dobro spoznal tod. Potrkal je na nevidna vrata na dvorišču, šepnil služabniku, ki je odprl, besedo na uho in uslužno pustil Andreju prednost po nekih majhnih stopnicah. Ko sta nato zgoraj premerila dolg, napol mračen hodnik in srečno prešla mimo nekaterih straž, so ju spustili v neko, ne bog ve kako prostorno sobo, ki je imela okno na dvorišče in bila do polovice zagrnjena s